

Asia: VN/2745/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi opioidiyliaannostusten vastalääkkeistä sekä laiksi lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1–3 § Lain soveltamisala ja määritelmät

Hali pitää lakiluonnoksen 1–3 §:ssä esitettyä soveltamisalaa ja määritelmiä pääosin selkeinä ja tarkoituksenmukaisina. Esityksen tavoite opioidiyliaannostuksista aiheutuvien kuolemien vähentämisestä on erittäin kannatettava.

Hali pitää erityisen myönteisenä sitä, että naloksonin jakeluoikeus ulotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien lisäksi myös päihdetyötä tekeviin järjestöihin. Järjestöillä on keskeinen rooli opioidiyliaannostuksen riskissä olevien henkilöiden tavoittamisessa matalan kynnyksen palveluissa, etsivässä työssä ja muussa haittoja vähentävässä toiminnassa.

Myönteistä on myös se, että naloksonia voidaan luovuttaa opioidiyliaannostuksen riskissä olevien henkilöiden lisäksi heidän läheisilleen. Käytännössä juuri läheiset ja muut tilanteessa läsnä olevat henkilöt ovat usein ensimmäisiä auttajia yliannostustilanteissa, jolloin naloksonin saatavuudella voidaan pelastaa henkiä.

Hali katsoo, että naloksonin jakamisen mahdollisuutta tulisi arvioida myös vankilasta vapautuvien henkilöiden osalta. Vapautumisen jälkeiseen ajanjaksoon liittyy kohonnut opioidiyliaannostuksen riski erityisesti toleranssin alenemisen vuoksi. Naloksonin saatavuuden varmistaminen tässä siirtymävaiheessa voisi osaltaan vähentää yliannostuskuolemia ja tukea lakiesityksen tavoitteiden toteutumista.

4–5 § Jakelun maksuttomuus ja nimettömyys

Hali pitää erittäin tärkeänä, että naloksonin jakelu on vastaanottajalle maksutonta. Maksuttomuus tukee lain tavoitetta parantaa naloksonin saatavuutta henkilöille, joilla opioidiylännostuksen riski on suurin.

Hali pitää myös nimettömän jakelun mahdollistamista tärkeänä erityisesti matalan kynnyksen palveluissa, joissa tavoitetaan henkilöitä, jotka eivät välttämättä ole sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä. Nimettömyys madaltaa lääkkeen vastaanottamisen kynnystä ja siten edistää lain tavoitteiden toteutumista.

Hali katsoo kuitenkin, että kirjaamista ei tulisi kategorisesti kieltää. Mikäli naloksonia luovutetaan osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelua henkilölle, jonka hoitosuhde on olemassa ja jonka opioidien käyttö on jo palveluntuottajan tiedossa, tulisi tiedon kirjaamisen olla mahdollista. Hali pitää myös tärkeänä, että lainsäädäntö ja sen soveltamisohjeet ovat riittävän selkeitä tilanteissa, joissa naloksonin jakelu voi liittyä esimerkiksi alaikäisiin henkilöihin tai muihin tilanteisiin, joissa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on lakiin perustuvia ilmoitus- tai muita velvollisuuksia. Näiden velvollisuuksien ja ehdotetun nimettömän jakelun välinen suhde tulee kuvata selkeästi.

5 § Jakeluun liittyvät velvollisuudet

Hali haluaa korostaa, että naloksonin jakeluun tulee aina liittyä riittävä ja yhdenmukainen neuvonta sekä perehdytys. Esimerkiksi THL:n esittämä ehdotus valtakunnallisesti yhtenäisestä ohjemateriaalista tai verkkopohjaisen koulutuskokonaisuuden laatimisesta on kannatettava. Perehdytyksen tulisi kattaa vähintään yliannostustilanteen tunnistaminen, naloksonin oikea käyttö, muut tilanteissa tarvittavat ensiaputoimet sekä hätäilmoituksen tekeminen tai ensihoitohenkilöstön paikalle kutsuminen.

Erityisen tärkeää on korostaa, että naloksonin vaikutus on väliaikainen eikä lääke korvaa jatkohoitoa. Lääkkeen antamisen jälkeen henkilön tulee aina saada asianmukainen lääketieteellinen arvio ja tarvittava jatkohoito.

6 § Jakelu osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan muuta lääkehuoltoa

Hali pitää tarkoituksenmukaisena, että naloksonin jakelu toteutetaan osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan muuta lääkehuoltoa. Lisäksi Hali pitää perusteltuna, että sosiaalihuollon palveluasumisen yksiköissä naloksonijakelu toteutetaan erillään yhteiskäyttöön tarkoitettusta rajatusta lääkevarastosta.

Kommenttinne lääkelain muutoksista (7§, 62 §, 65 §)

Ei kommentteja

Esityksen vaikutukset

Hali pitää esityksen tavoitetta opioidiylännostuskuolemien vähentämisestä erittäin kannatettavana. Esityksen vaikutukset riippuvat kuitenkin merkittävästi siitä, kuinka laajasti naloksonijakelu saadaan käytännössä osaksi niitä palveluja, joissa opioidiylännostuksen riskissä olevia henkilöitä kohdataan.

Hali kiinnittää huomiota siihen, että esitykseen ei sisälly erillisrahoitusta ja että naloksonin jakelu perustuisi toimijoiden vapaaehtoisuuteen. Käytännössä jakelusta aiheutuu kustannuksia muun muassa lääkkeiden hankinnasta, säilytyksestä, koulutuksesta ja käytännön toteutuksesta. Tämä luo riskin sille, että jakelun laajuus ja saatavuus vaihtelevat alueittain sekä toimijoiden taloudellisten edellytysten mukaan. Tällöin lain tavoitteet eivät välttämättä toteudu yhdenvertaisesti koko maassa.

Muut esitysluonnokseen liittyvät kommentit

Hyvinvointiala Hali ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Hali pitää esitystä kokonaisuutena kannatettavana ja tärkeänä toimena opioidiylännostuksista aiheutuvien kuolemien vähentämiseksi.

Lakiesityksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin, että naloksonijakelu toteutetaan valtakunnallisesti riittävän yhdenmukaisella tavalla. Hali pitää tärkeänä, että toimeenpanon tueksi laaditaan valtakunnallinen ohjeistus tai koulutuskokonaisuus, joka tukee yhdenmukaisia toimintatapoja eri alueilla ja eri toimijoiden välillä.

Lisäksi Hali korostaa, että jakelun toteuttamiseen tulee varata riittävät resurssit. Mikäli toiminta perustuu yksinomaan vapaaehtoisuuteen ilman erillistä rahoitusta, on olemassa riski siitä, että naloksonin saatavuus ja jakelun kattavuus vaihtelevat alueittain. Tämä lisää alueellista eriarvoisuutta ja heikentää lain tavoitteiden toteutumista.

Hali korostaa myös, että naloksonin jakelu on nähtävä osana laajempaa kokonaisuutta. Yliannostuskuolemien ehkäisy edellyttää lisäksi oikea-aikaisia päihde- ja riippuvuuspalveluja, toimivia hoitopolkuja sekä sitä, että ihmiset pääsevät tarvitsemiensa palveluiden piiriin riittävän varhaisessa vaiheessa.

Blomgren Tiina
Hyvinvointiala HALI ry